

ביקרותי, התרשמתי ונפגעתי...

עזרא שושני – האגף למיכון וטכנולוגיה, שה"מ

התשתית כולה. ובמקרה זה הוספת דיפוד משולה ככוסות רוח למת, אלא אם מסירים את המדמנה ומחזירים את עטרת התשתית ליושנה.

וגם זה מתקיים במחזורינו: איחוד רפתות, שזוכה לברכת הדרך מכל חכמי הדור. מתקבלת החלטה על תאריך יעד להעברת הפרות. אולם, כמקובל לצערי במדינתנו, זוכה תאריך היעד לגמור בניית הסככות לגמישות יתרה. כמובן, האשמים הם הקבלנים, מזג האוויר וכפי שכתוב בחוזים רבים: כוח עליון. אז מה הפתרון: העברת הפרות אל הסככות הקיימות תוך הגברת הצפיפות לרמה בלתי נסבלת (שטח רביצה לפרה של 4 – 5 מ"ר/פרה). לא פלא הוא שלפתע מזדעקים היצרנים על ירידה חדה בחלב ועליה בסת"ס ובדלקות העטין.

ועוד מקרה, שקורה לא במקרה, ברפתות משפחתיות: קניית מכסות חלב. המהלך של סגירת רפתות במגזר המשפחתי קיבל תאוצה בשנתיים האחרונות ולכך סיבות שונות שאינן מעניין כתבה זאת. ההחלטה לתת עדיפות לרכישת המכסה בתוך היישוב מנוצלת לרוב היטב. אולם, קורה שקניית המכסה מתבצעת בין לילה כשבמשק הרוכש אין סככות שתקלוטנה את הפרות מהמשק המוכר. אך הלחץ הכלכלי של קניית המכסה מחייב ייצור מוגבר של חלב בכדי לעמוד בגבולות המכסה. לא אחת נתקלתי בהכפלת מספר הפרות במשק הקונה. והתוצאה: צפיפות יתרה. והמעגל חוזר על עצמו: ירידה בחלב, עליה בסת"ס, הרס התשתיות ו...זעקות געואלד.

אז מה לעשות?

במקרה של איחוד רפתות או בניית סככות חדשות ברפת שאינה מתאחדת מתוך רצון להיטיב את שיכון הפרות, אפשר וגם רצוי

בשנתיים האחרונות נשפוטות תכניות בניה רבות במשקים במסגרת הרפורמה לחלב. כחבר בוועדה המייעצת (גם המצומצמת, גם המורחבת) כמעט כל תכנית עוברת תחת ידינו ומראה עינינו. לרוב תכניות אלה מוגשות עם שטחים מסומנים בצבעים שונים המלמדים לפי המקרא איזה מבנה עומד להריסה, מה גבולות המבנה החדש, כיצד יטופל הזבל לשביעות רצון איכות הסביבה, היכן יעבור קו ביוב, וכן הלאה. פשוט חגיגה לעיניים. במציאות, התרחיש הוא אחר. לא חלילה שיש שוני בתכניות אלא חלק מהמציאות בתכניות אינו מתרחש לנגד עין הבוחן ובדרך כלל התשובה המתקבלת היא שהדברים יבוצעו עם הזמן. הפעולות הנדחקות לסוף התור הן אלה הקשורות באיכות הסביבה. ולכן, עם הקמתה של סככה חדשה זוכות הפרות למלון חמישה כוכבים. אך הפרש שלהן אינו מקבל את ההתייחסות הראויה: משטחי בטון בקצות הסככות עדיין לא הוכנו, תעלת קליטת הזבל עדיין לא תועלה וגם טיפול קצה בזבל לא הושלם (גם זה קרה: הוחלט ואושר טיפול קצה מסויים ובתום בניית הסככה החלה התלבטות ארוכה הנמשכת חודשים). והתוצאה: מדמנה אחת גדולה בקצה הסככה ובשטח הגובל לה.

ואף זאת ראיתי: כיון שאין עדיין מערכת לקליטת הזבל, משהה יצרן החלב את הזבל במדרך הפרות, והתוצאה לא מאחרת לבוא: גריפת הזבל הגערים במדרך הפרות (לאורך האבוס) אל אזור הרביצה.

ו...גם זאת ראיתי: באחד המשקים נבנתה סככה במלוא תפארתה. פרות הוכנסו אליה ובשל תנאי אוורור לקוי רבתה המדמנה ב...אזור הרביצה. המתנת יתר בריפוד ("נחכה ונראה מה יהיה" – זאת התשובה שהתקבלה) /1/ או אי-התקנת מאווררים הביאה להרס

5. קירור חלב – ברפתות גדולות מתחיל להוות בעיה בשל קצבי זרימת חלב גבוהים תוך כדי חליבה. פתרון מתבקש: צ'ילר. רכישתו מאושרת לצורכי מענק ברפורמה, במקרים המתחייבים. תחשיבים כלכליים נערכו בחלק מהמשקים ומראים ששימוש במתקן קירור מקדים זה עם מכלי תרמוס הינו כדאי. יש לכך מספר פתרונות שיוצגו בכתבה נפרדת.

6. צינון יעיל של פרות בחצרות המתנה – שטח מומלץ לפרה – 2 מ"ר. גודל זה מיועד למנוע עקת חום לפרות מעצם צפיפותן בחצר. התקנת מתזים עילית מרטיבה אמנם היטב את הפרות, אך ללא אוורור מאולץ יעיל פעולה זאת עלולה להיות לרועץ. התקנת מאווררים באחד מצידי החצר נהוגה ברוב המשקים. צפיפות של מאווררים יחד עם רוחב מתון של חצר ההמתנה נותנים מענה רצוי לצינון הפרות. אולם, בבדיקה במשקים אחדים מצאתי שמהירות הרוח בצד השני של חצר ההמתנה נמוכה ביותר ואין בה כדי לצנן ביעילות את הפרות לאורך צד זה. אך גם הפרות העומדות לאורך צידה האחר של החצר, שלאורכו מותקנים המאווררים אינן זוכות לצינון יעיל. הפתרון המתבקש, אם גובה גג חצר ההמתנה מאפשר זאת, הוא התקנת מספר קווים של מאווררים שחוצים את הסככה מצד אל צד. יש הטוענים שהתקנת מאווררים בקירות חצר ההמתנה (הסמוכים לכניסות) תשפר את יעילות הצינון. אני מטיל ספק בכך לאור העובדה שרגלי הפרות מהווים גורמי הפרעה לזרימת האוויר. הם טובים לייבוש עטינים אם במשק מקובלת שטיפת עטינים בחצר ההמתנה.

7. גג נפתח – גג רפפה נבחן במהלך השנה האחרונה ותוצאות התצפית יוצגו בכנס הבקר בזכרון...אשקלון. אולם כבר עתה אני מרשה לעצמי להסיק שהתקנת גג נפתח מסוג רפפה פותרת את הצורך בחצרות. במספר יחידות מושביות מוצגים פתרונות אחרים: גג נפתח במחצית משטח הסככה ועד 2/3. ניתן לראות ריכוז סככות כאלה באזור הרפתות של כפר ויתקין הממוקם מחוץ ליישוב.

למנוע העברת הפרות עד שתושלם בניית הסככה כולל גם המערכת לטיפול בזבל. דחיית תאריך היעד לפינוי הרפת המוסרת תהיה הרבה יותר כלכלית מאשר העברת הפרות אל מערכת לא-מוגמרת. במקרה של קניית מכסות: אין פתרונות פלא. תכנון הסככות עובר בעצלתיים, וגם הכיס לוחץ. פתרון זמני שגם אפשרי ונוסה בהצלחה בכמה משקים: פינוי עגלות הגידול מהמשק המקבל אל המשק המוכר לתקופת-מה (או למשקים אחרים בהם הסככות עומדות ריקות) והכשרה מהירה של הסככה לקליטת הפרות הנוספות.

ועוד כמה טיפים לטובת אלה ההולכים לשידרוג הרפתות:

1. מגדי זבל ("סקרייפר" בלעז) – ההוצאה הכרוכה ברכישתם מאושרת לצורכי מענק. קיימים מגרדים שמחירים אינו גבוה והתקנתם תניב במהרה כמה פירות: פינוי תכוף של הזבל ממדרג הפרות ללא תלות בכוח אדם, ומניעת כניסת טרקטור לתוך הסככה – יחסכו מלבד כוח אדם גם פגיעה שלא במתכוון בעמוד, שוקת ולעתים גם פרה (כן, ראיתי במו עיני).

2. וילונות – עם הקמת סככות עם שוליים גבוהים מומינים חדירת גשם. הפתרון: וילונות מונעים חשמלית שייסגרו רק בימי הגשם ובשאר ימות השנה חסרי הגשם (הרבים כל כך) – פתיחה מקסימלית. כנ"ל גם רשת צל במקרה של צורך בהגנה מפני קרני השמש.

3. סגירת עולים – מומלץ וגם מיושם בהרבה משקים קשירת הפרות בעולים לאחר החזרה ממכון החליבה. פתרון שראיתי הוא תפקוד מבוקר אוטומטי לסגירת עולים, אם באמצעות בוכנה הידראולית, אם באמצעות מנוע חשמלי קטן.

4. מאווררים – נושא כאוב שיזכה לכתבה בפני עצמה. אך לעת עתה: מאווררים מותקנים לצורכי צינון הפרות לאורך מדרג הפרות. פתרון נחמד: המאוורר בנוי על ציר המאפשר הזזתו מציר האורך של מדרג הפרות לעבר מרבץ הפרות.